

modsigelser og fremhæver, at han gerne på forskellige områder ser forskellige afvejsninger mellem hensynet til »rigtige« beslutninger i betydningen korrekte beslutninger, der realiserer angivne mål, og hensynet til »rigtige« beslutninger i betydningen en hurtigere realisering af nødvendige resultater.

Når der ikke er tale om virkelige modsætninger, skyldes det ifølge Lindblom, at den pluralistiske konkurrence og de inkrementalistiske tilpasninger foregår inden for rammer, der indskrænker de tænkelige muligheder og debatter, og her er der vel at mærke tale om rammer, der ikke sættes ved en konkurrence mellem lige deltagere, og som det er overordentligt vanskeligt at ændre. Mennesker er kognitivt begrænsede i deres evne til at analysere og handle ikke blot af biologiske, men også af sociale årsager. En række sociale institutioner – specielt inden for uddannelse, presse og kommunikation – medfører en sådan indskrænkning af de alternativer, der overvejes som realistiske, at der faktisk er tale om manipulation af befolkningen

Lindblom fremhæver, at logisk set fører en radikal diagnose af samfundets skævheder ikke nødvendigvis til en anbefaling af radikale forandringer. Kun en ubetinget tro på fornuften, der fandt udtryk i 1700-tallets oplysning og i den franske revolution, fører uden videre fra identifikationen af problemerne til de rationelle løsninger, og den ser derfor helt bort fra de sociale og politiske institutioner og interesser, der modvirker denne logik. Lige så lidt som vanskeligheden ved at gennemføre forandringer beviser værdien i de eksisterende forhold, lige så lidt giver det beståendes fejl den nødvendige og tilstrækkelige viden om og klogskab til at forbedre det!

Lindbloms fremstilling af, hvordan den sociale manipulation i form af disciplinagrænsninger og karrierehensyn har påvirket hans egen forskning, og hvordan først hans større alder, modenhed og jobsikkerhed har frigjort ham fra denne manipulation, giver en ærlig og tankevækkende illustration af hans mere teoretiske forklaring.

Palle Svensson
Institut for Statskundskab

Geir Lundestad, *East, West, North, South. Major Developments in International Politics 1945-1990*, Oslo: Norwegian University Press, 1991, 336 s., £ 14.95.

Bogen er en revideret og ajourført udgave af en bog, der udkom på norsk i 1985 og på engelsk året efter. Forfatteren er direktør for Nobel-instituttet og professor i historie ved Oslo Universitet. Han har meget naturligt valgt at lægge størst vægt på øst-vestforholdet, altså forholdet mellem Sovjetunionen og USA. Behandlingen af dette emne fylder omtrent den første halvdel af bogen. De resterende kapitler omhandler våbenkapløbet, USA's og Sovjetunionens forhold til hver deres allierede, afkoloniseringen og – mere summarisk – de økonomiske forbindelser mellem Nord og Syd.

modsigelser og fremhæver, at han gerne på forskellige områder ser forskellige afvejsninger mellem hensynet til »rigtige« beslutninger i betydningen korrekte beslutninger, der realiserer angivne mål, og hensynet til »rigtige« beslutninger i betydningen en hurtigere realisering af nødvendige resultater.

Når der ikke er tale om virkelige modsætninger, skyldes det ifølge Lindblom, at den pluralistiske konkurrence og de inkrementalistiske tilpasninger foregår inden for rammer, der indskrænker de tænkelige muligheder og debatter, og her er der vel at mærke tale om rammer, der ikke sættes ved en konkurrence mellem lige deltagere, og som det er overordentligt vanskeligt at ændre. Mennesker er kognitivt begrænsede i deres evne til at analysere og handle ikke blot af biologiske, men også af sociale årsager. En række sociale institutioner – specielt inden for uddannelse, presse og kommunikation – medfører en sådan indskrænkning af de alternativer, der overvejes som realistiske, at der faktisk er tale om manipulation af befolkningen

Lindblom fremhæver, at logisk set fører en radikal diagnose af samfundets skævheder ikke nødvendigvis til en anbefaling af radikale forandringer. Kun en ubetinget tro på fornuften, der fandt udtryk i 1700-tallets oplysning og i den franske revolution, fører uden videre fra identifikationen af problemerne til de rationelle løsninger, og den ser derfor helt bort fra de sociale og politiske institutioner og interesser, der modvirker denne logik. Lige så lidt som vanskeligheden ved at gennemføre forandringer beviser værdien i de eksisterende forhold, lige så lidt giver det beståendes fejl den nødvendige og tilstrækkelige viden om og klogskab til at forbedre det!

Lindbloms fremstilling af, hvordan den sociale manipulation i form af disciplinafgrænsninger og karrierehensyn har påvirket hans egen forskning, og hvordan først hans større alder, modenhed og jobsikkerhed har frigjort ham fra denne manipulation, giver en ærlig og tankevækkende illustration af hans mere teoretiske forklaring.

Palle Svensson
Institut for Statskundskab

Geir Lundestad, *East, West, North, South. Major Developments in International Politics 1945-1990*, Oslo: Norwegian University Press, 1991, 336 s., £ 14.95.

Bogen er en revideret og ajourført udgave af en bog, der udkom på norsk i 1985 og på engelsk året efter. Forfatteren er direktør for Nobel-instituttet og professor i historie ved Oslo Universitet. Han har meget naturligt valgt at lægge størst vægt på øst-vestforholdet, altså forholdet mellem Sovjetunionen og USA. Behandlingen af dette emne fylder omtrent den første halvdel af bogen. De resterende kapitler omhandler våbenkapløbet, USA's og Sovjetunionens forhold til hver deres allierede, afkoloniseringen og – mere summarisk – de økonomiske forbindelser mellem Nord og Syd.

I en oversigt som den foreliggende kan der være mange enkeltheder, hvor den ene eller anden anmelder er uenig med forfatteren og føler behov for at delagtiggøre sine læsere heri. Det vil ikke ske her. I stedet kan der være grund til at fremhæve to karakteristiske træk ved fremstillingen, det ene afgjort positivt, det andet mere problematisk.

Det positive træk er, at forfatteren finder plads til ikke blot at give en fremstilling af begivenheder, men også til mere ræsonnerende betragtninger over mulige forklaringer på den sovjetiske og den amerikanske udenrigspolitik. Der præsenteres analyser af årsagerne til den kolde krig, af baggrunden for spændingerne mellem USA og Vesteuropa og af den sino-sovjetiske konflikt for blot at nævne nogle enkelte eksempler.

Det mere problematiske træk ligger i dispositionen. Forfatteren har som nævnt valgt at behandle en række hovedemner hver for sig fra 1945 til 1990. Det giver nok en god sammenhæng, men rejser også nogle vanskeligheder. Det virker således direkte uheldigt, at våbenkapløbet behandles adskilt fra det generelle forhold mellem Sovjetunionen og USA. Heller ikke bliver det tilstrækkelig klart, at der er en sammenhæng mellem sovjetisk afspændingspolitik omkring 1960 og den sino-sovjetiske konflikt, fordi de to emner behandles hver for sig. Det samme gælder blandt en række andre eksempler sammenhængen mellem oliekrisen 1973 og den øgede spænding mellem USA og EF. Det havde måske nok været bedre at inddele hele perioden i nogle kronologiske afsnit, selv om også denne fremgangsmåde har sine problemer.

Som nævnt udkom bogen første gang i 1985. I den ajourførte udgave er fremstillingen ført frem til udgangen af 1990, og det er selvfølgelig af særlig interesse at se, hvorledes forfatteren har behandlet de store omvæltninger i 1989 og 1990. Det har han gjort ved at indpasse dem i sin oprindelige disposition, hvad der givetvis ikke er særlig hensigtsmæssigt. Det betyder således, at den tyske genforening behandles i kapitlet om USA og dets allierede, mens omvæltningerne i Østeuropa omtales i det tilsvarende kapitel om Sovjetunionen og dets allierede, og begge dele virker absurd. Det havde klart været bedre at behandle disse begivenheder i et selvstændigt kapitel med den tilføjelse, at grundlaget for bogens disposition, nemlig øst-vestspændingen, hører fortiden til. Det kan forfatteren forhåbentlig få lejlighed til at gøre i en tredje udgave af bogen, men så kræves der til gengæld en mere omfattende revision.

Som helhed er bogen en god oversigt, og den afsluttes med en kort og nyttig, kommenteret bibliografi samt et ligeledes nyttigt index. Man kunne nok have ønsket, at fremstillingen var blevet støttet med flere kort og diagrammer. Tilmed er de kort, der bringes, af en utilladelig dårlig kvalitet som for eksempel det lille og grumsede kort over Mellemøsten (s. 119).

Trykfejl i den løbende tekst er vel nærmest uundgåeligt og er inden for rimelighedens grænser da også til at leve med. Men når der som her optræder to meningsforstyrrende trykfejl i indholdsfortegnelsen, er der tale om noget sjuskeri fra udgiverens side, som klart burde være undgået.

Til sidst en mere praktisk bemærkning. Universitetsforlaget har solgt i Skandinavien, hvor prisen er godt 350 kr. Uden for Skandinavien står Oxford Univer-

sity Press for salget, og her er prisen GBP 14.95. Det vil selvfølgelig ligge anmelderen fjernt at opfordre til ulovligheder som momsunddragelse eller lignende, men man kan påpege, at det ikke er ulovligt at købe bøger, når man er i udlandet. I det foreliggende tilfælde er det ikke blot lovligt, men også klogt.

Niels Amstrup
Institut for Statskundskab

Johan P. Olsen, *Demokrati på svenska*, Stockholm: Carlson Bokförlag, 1990, 182 s.; Johan P. Olsen (red.), *Svensk demokrati i förändring*, Stockholm: Carlson Bokförlag, 1991, 261 s.

Bag disse publikationer, der indgår i serien fra den svenske magtudredning, lå oprindeligt intentionen om een samlet bog. Med udgangspunkt i den svenske regerings direktiv til »Utredning om maktfordeling och demokrati i Sverige« ville Johan P. Olsen, medlem af ledelsesgruppen for magtudredningen, skrive indledningen til en bog, hvor en række svenske politologer gav svar på spørgsmålene om »den svenska demokratis villkor samt om samhällsutvecklingen totalt set närmer sig det svenska demokratiska idealet« (Dir. 1985: 36, s. 3).

Arbejdet med denne idé og indledningen til bogen greb imidlertid om sig, og resultatet blev to bøger. En af Johan P. Olsen om »Demokrati på svenska« byggede på den oprindelige indledning og en om »Svensk demokrati i förändring«, hvor forskellige politologer forsøger at gå i dybden med en række udvalgte emner og problemstillinger i relation til det svenske demokrati og dets udvikling.

Og godt det samme. Stoffet kan så rigeligt bære to publikationer.

Selv om det er »det svenske demokrati«, der står i centrum for de to bøger og deres analyser, række de videre end som så. Analyserne af demokratiet, dets vilkår og aktuelle udvikling og forandring har en umiddelbar og høj grad af relevans i en nordisk, herunder dansk, sammenhæng. Og også i en bredere international og i en mere generel demokratiteoretisk sammenhæng er der centrale analysebidrag og »budskaber« at hente i de to publikationer.

Det er direktivet for magtudredningen og dens spørgsmål om det svenske demokrati og dets udvikling, der ligger til grund for Johan P. Olsens »indledende« bog *Demokrati på svenska*, men værket drives i høj grad af en bredere problematik, hvorom Johan P. Olsen har kredset i en række af sine andre bøger og artikler.

Ifølge Johan P. Olsen befinder de moderne, vestlige politisk demokratiske systemer og styreformer sig i en brydnings- og forandringstid. Det gælder ikke mindst de nordiske lande, hvor internationalt inspirerede »moderniseringsprogrammer« over for den offentlige sektor ikke blot sætter spørgsmålstegn ved beti-meligheden af den særlige skandinaviske form for velfærdsstatslig offentlig sektor, men også og mere grundlæggende sætter spørgsmålstegn ved de politisk demokratiske-styreformer og den politisk-demokratiske orden, som er udviklet i en